

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Miljödatastöd

15-01-20

Årsrapport om kvalitetsarbete inom Foma:s datahantering 2014

Innehåll

1	Introduktion	3
2	Omfattning.....	3
3	Status i datahanteringen	4
4	Slutsatser.....	6
5	Rekommendation om kvalitetsarbete 2015.....	7
6	Bilagor	8

1 Introduktion

SLU har tagit fram en modell för hur man avser att bedriva långsiktigt kvalitetsarbete för datahantering inom fortlöpande miljöanalys. Kvalitetsmål och kvalitetskrav är samlade i ett dokument som kallas kvalitetsguiden. De olika kraven (nivå I, II och III) rör kärnprocesserna: samla in, ta emot, lagra och tillhandahålla data samt de övergripande styr- och stödprocesserna. Kraven är normativa och pekar ut att vissa aktiviteter ska finnas i datahanteringen för att denna ska uppfylla en särskild kvalitetsnivå, men inte exakt hur detta ska ske. En god datahantering borgar för en god datakvalitet. Däremot ställer kvalitetsguiden inga detaljkrav rörande kvalitets-säkring av enskilda data. Kvalitetsguiden började tillämpas under vintern 2013 i flera av de långsiktiga verksamheter inom fortlöpande miljöanalys som har en omfattande datahantering, inklusive viktiga stödverksamheter, och/eller som har betydande externfinansiering eller användning av data.

Mer om syfte och metodik i kvalitetsarbetet finns att läsa på Miljödatastöds webbplats (<https://internt.slu.se/sv/utbildning-forskning-foma/fortlopande-miljoanalys/verksamhetsstod/miljodatastod/kvalitetsguide/>).

Rådet för fortlöpande miljöanalys, Fomar, har under 2014 (§ 18/14) beslutat att senast 2015 ska kvalitetsarbetet vara påbörjat i samtliga Foma verksamheter med omfattande datahantering. Detta innebär att självvärdering ska vara genomförd och planeringsdokument för åtgärdsarbete ska vara upprättade. Koordinatorerna ger årligen förslag till Miljödatastöd på verksamheter med datahantering som bör bedriva kvalitetsarbete inom respektive program.

Under året har stödverktyg och formulär utvecklats på SLU:s webbarbetsplats för att göra självvärdering, olika planeringsdokument (åtgärdsplan och processvis bedömning) samt stödja uppföljning. Viss reservation finns för att alla verksamheter som deltar i kvalitetsarbetet inte hunnit med att uppdatera sina självvärderingar i det nya verktyget med under året genomförda åtgärder vid tidpunkten för denna rapport. Aktuell kvalitetsstatus 2014 i verksamheterna kan därmed vara underskattad. Åtgärdsarbete kan också pågå utan att planeringsdokumenten är helt färdigställda, vilket innebär att genomförandestatus för dessa verksamheter redovisas som 'initiering pågår' och ej 'åtgärdsarbete pågår'.

2 Omfattning

Under 2014 har kvalitetsarbete introducerats i ytterligare 24 verksamheter jämfört med 2013. Totalt deltar nu 48 verksamheter. Förutom att genomföra självvärdering av sin datahantering initieras kvalitetsarbetet genom att man identifierar och planerar nödvändiga åtgärder i en åtgärdsplan och en processvis bedömning. Därefter startar det egentliga åtgärdsarbetet. En översikt för hur långt genomförandet fram-

skridit i deltagande verksamheter framgår av Tabell 1. En förteckning över deltagande verksamheter finns i Bilaga1.

Tabell 1. Verksamheter med kvalitetsarbete i datahanteringen enligt SLU:s kvalitetsguide.

År	Totalt (<i>antal processer</i>)	Initiering pågår	Åtgärdsarbete pågår
2014	48 (227)	29	19
2013	24 (97)	7	17

3 Status i datahanteringen

En god kvalitet i datahanteringen uppnås om man motsvarar de krav som ställs på datahanteringen. Detta oavsett vilken kvalitetsnivå som kravställs (I-III). Det grundläggande kravet är enligt beslut av Fomar att verksamheterna uppnår lägst kvalitetsnivå I för de processer man angett att man har i sin verksamhet. I vissa fall kan det vara så att krav från beställare eller institutionerna ligger på en högre nivå än kvalitetsnivå I helt eller delvis för en verksamhet. Kvalitetsstatus i självvärderade processer framgår av Tabell 2.

Tabell 2. Fördelning av antal processer på olika kvalitetsnivåer (avser aktuell kvalitetsstatus 19 december 2014).

Process	Nivå 0	Nivå I	Nivå II	Nivå III	Totalt
Styr	29	12	4	0	45
Samla in	14	14	5	2	35
Ta emot	22	11	6	2	41
Lagra	24	7	5	0	36
Tillhandahålla	27	3	6	0	36
Stöd	23	11	0	0	34
Totalt, antal	139	58	26	4	227
%	61	26	11	2	100

Vid utgången av 2014 kan man konstatera att ca 40% av alla självvärderade datahanteringsprocesser motsvarar minst den kvalitetsnivå som satts av Fomar som grundkrav (kvalitetsnivå I). Motsvarande siffra för 2013 var knappt 60%. En rimlig

förklaring till lägre värde 2014 är att det tillkommit ett stort antal verksamheter under året vilka ännu inte startat åtgärdsarbetet.

Anmärkningsvärt är att förekomsten av kvalitetsnivå I eller högre för Tillhanda-hålla-processen är låg (nio verksamheter av 36, Tabell 2). Kvalitetsnivå I innebär att det går att hitta digital information om aktuella datalager på SLU:s externa webbplats så användare av data enkelt får hänvisning till kontaktperson för att erhålla leveranser från databasen genom till exempel manuella uttag eller länk till en fil (ej krav att formatet är maskinläsbart), kunna ställa frågor om tolkning av data med mera. Om man enbart ser till de verksamheter som deltog 2013 så har kvalitetsstatus förbättrats bara lite. Ambitionen att genomföra en stor del av nödvändiga åtgärder under 2014 har således inte varit möjlig att nå.

För att en verksamhet ska anses ha godkänd kvalitet i hela sin datahantering krävs att alla processer i den egna verksamheten uppnår minst den kvalitetsnivå som krävs genom interna eller externa krav. Resultatet för 2014 är blygsamt och visar att detta är fallet för endast två av samtliga fyrtioåtta deltagande verksamheter, dvs. ca 4% (Tabell 3).

Tabell 3. Foma-verksamheternas aktuella kvalitetstatus i december 2014 för datahanteringen i sin helhet.

Foma program	Antal verksamheter med pågående kvalitetsarbete	Antal verksamheter som uppnått grundläggande krav (kval. nivå I)	Antal verksamheter som uppnått fastställd målnivå (kval. nivå I-III)
Biologisk mångfald	2	0	0
Förurning	2	0	0
Giftfri miljö	6	0	0
Jordbrukslandskap	7	0	0
Kust och hav	2	0	0
Sjöar och vattendrag	15	0	0
Skog	12	0	0
Övergödning	2	2	2
Totalt	48	2	2
%		4	4

När verksamheterna planerar genomförandet av åtgärder anger man vad man räknar med att kunna åtgärda det närmaste verksamhetsåret. Ambitionen hur fort samtliga identifierade åtgärder kan vara genomförda sätts naturligtvis av de ramar verksamheterna har för åtgärdsarbete. Utvärdering av årets arbete visar att ingen av de under året tillkommande verksamheterna angett det som möjligt att slutföra samtliga åtgärder under 2015. Samtidigt anser så gott som samtliga att åtgärdsarbetet

ryms inom budgeten för det ordinarie arbetet. Viktigt att nämna är att många verksamheter ännu inte är färdiga med planeringen av åtgärdsarbetet och befinner sig i en initieringsfas (se Tabell 1).

4 Slutsatser

1. Under året har kvalitetsarbetet introducerats i ytterligare 24 stycken Foma-verksamheter. Totalt deltar 48 verksamheter.
2. I knappt hälften (ca 40 procent) av samtliga självvärderade processer redovisas aktuell status som kvalitetsnivå I eller högre. Det innebär att i över hälften av den undersökta verksamheten är den aktuella kvaliteten i datahanteringen okänd i varje fall i termer av kvalitetsguidens krav.
3. Under året har självvärdering genomförts i ytterligare ett av SLU:s fyra datavärdskap. Det återstår initiering av kvalitetsarbetet i datavärdskapet Arter.
4. Endast två verksamheter (4%) uppfyller samtliga krav för alla processer inom sin datahantering.
5. Ingen verksamhet har angett att man avser utföra samtliga resterande åtgärder under 2015.
6. Om SLU ska ta ett aktivt kliv mot högre kvalitetsnivå för datatillgänglighet med större bredd och omfatta fler Foma-verksamheter än vad är fallet i dag, i linje med konceptet "Öppna data", krävs förmodligen en starkare styrning än för närvarande (kvarstår från 2013).

5 Rekommendation om kvalitetsarbete 2015

1. Miljöanalysens programkoordinatorer ombeds se över och komplettera förteckningen av befintliga verksamheter (se Bilaga 1) och föreslagna verksamheter att starta kvalitetsarbete 2015 (se Bilaga 2) med särskild hänsyn till Fomar:s målsättning att samtliga verksamheter med datahantering, oavsett finansiär, ska ha påbörjat kvalitetsarbete i datahanteringen (dvs. genomfört initieringsfasen) senast 2015. Även eventuella avslutade eller vilande Foma-verksamheter där SLU fortfarande har ansvar för lagring och tillgängliggörande av data omfattas.
2. Stimulera verksamheterna på lämpligt sätt att påbörja och genomföra planerat åtgärdsarbete och bestämma mål för när åtgärder ska vara genomförda.
3. Fortsatt samverkan sker internt så att framtagna riktlinjer angående lagring, informationssäkerhet och metadatahantering samordnas och kan inarbetas i kvalitetsguiden.
4. Stöd och uppföljning anpassas så att redovisning av kvalitetsarbetet harmoniseras med SLU:s pågående miljöcertifiering. Detta innebär att de uppföljningsmått (samt underlag för dessa) som föreslagits ingå i miljömål för SLU:s fortlöpande miljöanalys görs tillgängliga för intern uppföljning av miljöledningssystemet samt vid behov för extern revision. Aktuell version av kvalitetsguiden och andra stöddokument i kvalitetsarbetet ska av samma anledning versionshanteras i Edda (system för dokumenthantering).

6 Bilagor

Bilaga 1. Verksamheter i kvalitetsarbete 2014. Information om kvalitetsstatus i respektive verksamhet kan fås på arbetsplatsen för kvalitetsarbetet (<https://arbetsplats.slu.se/sites/foma/dataplattformar/sjalvvardering/SitePages/Redigera%20sj%C3%A4lv%C3%A4rdering.aspx>).

	Ansvarig
 <u>Fomaprogram : Biologisk mångfald (2)</u>	
 <u>Dyntaxa. Svensk taxonomisk databas.</u>	 <u>Johan Liljeblad</u>
 <u>Moth/Thuf</u>	<u>Hans Gardfjell</u>
-	-
 <u>Fomaprogram : Försurning (2)</u>	-
<u>IKEU- Fisk och temperatur</u>	<u>Kerstin Holmgren</u>
 <u>Integrerad kalkningseffektuppföljning. IKEU</u>	<u>Tobias Vrede</u>
-	-
 <u>Fomaprogram : Giftfri miljö (6)</u>	-
<u>Fiskhälsa i recipienter</u>	<u>Stefan Örn</u>
 <u>Metamorfosförändringar hos grodyngel</u>	<u>Gunnar Carlsson</u>
 <u>Miljöövervakning av växtskyddsmedel i regn och luft</u>	<u>Bodil Lindström</u>
 <u>Miljöövervakning av växtskyddsmedel i typområden och åar</u>	<u>Bodil Lindström</u>
 <u>Patogena mikroorganismer, läkemedel och antibiotikaresistenta bakterier i akvatisk miljö</u>	<u>Anna Norman Haldén</u>
 <u>Vild mink som indikator på reproduktionstörande kemikalier i miljön</u>	<u>Sara Persson</u>
-	-
 <u>Fomaprogram : Jordbrukslandskap (7)</u>	-

<u>Ekologen</u>	<u>Merit Kindström</u>
▼ <u>Mark och gröda</u>	<u>Jan Eriksson</u>
▼ <u>Mark och gröda - Insamling Hushållningssällskapet</u>	<u>Lars Danielsson</u>
▼ <u>Markbiologisk övervakning i åkermark</u>	<u>Gunnar Börjesson</u>
▼ <u>Markpackning i åkermark</u>	<u>Tomas Rydberg</u>
▼ <u>NILS</u>	<u>Pernilla Christensen</u>
▼ <u>Uppföljning av kvalitetsförändringar i ängs- och betesmarker</u>	<u>Åsa Eriksson</u>
-	-
 <u>Fomaprogram : Kust och hav (2)</u>	-
<u>BIAS</u>	<u>Niklas Larson</u>
<u>Datavärdskap fisk, KUL</u>	<u>Gunilla Sandberg</u>
-	-
 <u>Fomaprogram : Sjöar och vattendrag (15)</u>	-
<u>Biodiversitetslaboratoriet på IVM</u>	<u>Stina Drakare</u>
▼ <u>Datainsamling stora sjöar - Fiskeriberoende - Gös</u>	<u>Ulrika Beier / Sara Bergek</u>
▼ <u>Datainsamling Stora sjöar, fiskeriberoende, pelagisk fisk</u>	<u>Thomas Axenrot</u>
<u>Datainsamling stora sjöar fiskeriberoende data nätprovfiske</u>	<u>Sara Bergek</u>
<u>DV Sjöar och vattendrag</u>	<u>Lars Sonesten</u>
<u>Flodmynningar trendstationer, vattenkemi</u>	<u>Jens Fölster</u>
<u>Nationellt register över sjöprovfisken - NORS</u>	<u>Anders Kinnerbäck</u>
<u>Rederi Provfiske</u>	<u>Magnus Dahlberg</u>
<u>Rederi Ålderslab</u>	<u>Magnus Kokkin</u>
<u>Sjöomdrev</u>	<u>Jens Fölster</u>
<u>Svenskt elfiskeregister, SERS</u>	<u>Berit Sers</u>
<u>Trendsjöar</u>	<u>Richard K. Johnson</u>
<u>Trendvattendrag</u>	<u>Jens Fölster</u>
<u>Vattenkemiska laboratoriet vid IVM</u>	<u>Ingrid Nygren</u>
<u>Fisk i rinnande vatten</u>	<u>Kjell Leonardsson</u>
-	-
 <u>Fomaprogram : Skog (12)</u>	-
<u>Granbarkborre</u>	<u>Åke Lindelöw</u>

▼ <u>Integrated Monitoring - Klimat och avrinning</u>	<u>Lars Lundin</u>
▼ <u>Integrated Monitoring - Samordning</u>	<u>Lars Lundin</u>
▼ <u>Integrated Monitoring - Vegetation</u>	<u>Ulf Grandin</u>
<u>Integrerad Monitoring - Mark</u>	<u>Stefan Löfgren</u>
<u>Molekylär svampidentifiering</u>	<u>Jan Stenlid</u>
<u>Nationell Riktad Skadeövervakning (NRS)</u>	<u>Sören Wulff</u>
<u>Riksskogstaxeringen</u>	<u>Jonas Fridman</u>
<u>Smågnagare</u>	<u>Birger Hörnfeldt</u>
<u>Viltövervakning Grimsö</u>	<u>Gunnar Jansson</u>
<u>Zonooser</u>	<u>Gert Olsson</u>
<u>Markinventeringen</u>	<u>Johan Stendahl</u>
☐ <u>Fomaprogram : Övergödning (2)</u>	-
<u>Datavärdskap Jordbruksmark</u>	<u>Katarina Kyllmar</u>
▼ <u>Typområden på jordbruksmark, Observationsfält på åkermark</u>	<u>Lovisa Stjernman Forsberg</u>
▼	

Bilaga 2. Föreslagna verksamheter för kvalitetsarbete 2015.

	Fomaprogram	Projekt	Ansvarig	Kommentar
1	Skog	Ekologiska basdata	Ola Langvall	ALA 140214
2	Skog	Övervakning tillväxtparaker	Ola Langvall	ALA 140214
3	Skog?	Krycklan	Hjalmar Laudon	Rek ALA
4	Sjöar och vattendrag	Kräfter	Patrik Bohman	ED 140218
5	Sjöar och vattendrag	Ålverksamheten	Patrik Clevestam	Ingår i EU:s Data Collection Framework (DCF) Görs hösten - 15
6	Sjöar och vattendrag	Trendstationer/Makrofyter	Frauke Ecke	
7	Kust och hav	DCF Lax		ED, SD 140218
8	Biologisk mångfald	User Admin	Mattias Wallén och Marit Persson	MA140214
9	Biologisk mångfald	Artportalen	Johan Nilsson	MA140214
11	Övergödning	Modelleringsverksamhet	Karin Blombäck	JF140218
12	Klimat	Fomaflux/ICOS	Ola Langvall	OL140304